

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. é.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy hónapra	1 „ „ „

Szerkesztői szállás:

belső szénutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:
öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr.
2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Vogtornál (Neuer-
Markt 11 szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitott cizlik:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett
a szerkesztőséghez küldendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál
kezelendő.

Pest, decz. 3. 1869.

(B.) Végre a tegnapi ülésben elvégződött az 1867- és 1868-ki zárszámadások mikénti átvizsgálása feletti vita s befejezetett kétféle névezési szavazással, az első 81, a második 125 szavazattöbbséget mutatott ki a jobboldal részére: Justh batározati javaslata elfogadtatott.

Azonban a baloldal ezélt ért, annyiban, a mennyiben szónokai által telctorokkal hirdette a gyanúsítás igéjét, s nem egy vidéki ember lesz, ki hitelt ad azon alaptalan gyanúsításnak, mintha a miniszterium s a jobboldal a számadás átvizsgálását el akarná odábozni, holott épen ezek akarták a zárszámadások rögtön politikai átvizsgálását, s épen a baloldal akarta azt is a számszék felállításig elhalasztani, tehát csak azért, hogy újabb indemnyi következtében ennek korszaka alatt újabb anyagot gyűjtessen, gyanúsításai torább folytatására.

A mai nap már a közvetett adóneveknek 1870. végeig való meghosszabbításáról volt szó, s ezt újból felhasználta a balpárt arra, hogy magát tntesse fel, mint az adózók kiváltságolt patronusa, a nélkül azonban, hogy valami practicus tervvel, avagy csak annak vázlatával is állott volna elő.

Hallottunk csattanós dictiókat a dobány monopólium ellen, s a végén maga az indítvány semmi egyebet sem tartalmazott, mint a mit maga a miniszterium már megkezdett, hogy t. i. a közvetett adónevek meg vagy nem tartásáról, azoknak mikénti kezeléséről, s a mennyiben eltöröltetőknek, az ebből eredő hiány pótlásáról, egy vagy több enquêtes által dolgoztassék ki terv. Csak hogy különösen a baloldal vezére T. K. ide is beleszurta a bizalmatlanság és gyanúsítás magvát.

Am folytassa, ha tetszik, az ellenzék az elkezdett utat, melynek, a mit látszik, tetőpontjára kíván eljutni; gyanúsítson, törekedjék folyvást rombolni és semmit ne engedjen építeni; de ne higgye, hogy mert nem ő áll a kormány élén, minden felelősség alól kibubatik, ha akadékoskodásai miatt nem fejlődhetnek ki nálunk a parlamentaris kormányforma előnyei, s a baloldal által annyiszor felszólított nép oly párt karjai közé veti magát, melynek uralomra jutását maga a balközép párt sem óhajja.

Holnap a számadások megvizsgálásával megbizandó bizottmány fog megválasztatni.

A vezér, mint közlegény.

I.

△ Parlamentünk böbeszédű, az interpellálók és névszerinti szavazást sürgetők hosszú sora is kellően van képviselve, sőt néha akad egy-egy képviselő, ki a ház nagy többsége ellen fenyegető kifejezéseket használ, s a ház tekintélyét képviselő elnöknek is ildomtalanul megtámadja. Van tehát „csak rajta!” képviselő is a magyar képviselőházban; hanem nincs nyers, de éles elméjű, hajlékony dialecticával és velős logicával szóló Beöthy Ödönnek, ki a tárgytól minduntalan eltérő, sőt nem egyszer a recriminatio és gyanúsítás terére tévedő egyes képviselők hosszabb mondókat rövidre összefogná, s a satyra világánál, az elmélet bonczkésével ezekre szelné, s így a fiatalabb nemzedéket is „szabályozná”, mint tévé egykor az a jó öreg Beöthy, kiválóan az ultramontan celebritásokkal fenn, s a maradékkal lenn.

Midőn az angol parlamentben az „ir kérdés” felett vitáztak, s Gladstone több óráig tartó beszédében, Macaulay tollához méltó kimerítő alaposággal és ékesszólással adá elő e kérdés egész történetét, Irland első meghódításától — napjainkig, — elgondoltuk: boldog O-Anglia! hogy oly férfiak intézik a te államügyeidet, kik a legfontosabb és legszövevényesebb kérdések történetét is, minden részleteivel kis ujjokban tartják, s néhány óra alatt teljesen megvilágítják azokat, elmondva egymaguk annyit, mennyit száz államférfiúi hivatással nem bíró egyén, évek hosszú során át sem bírna összefüggészni.

A képviselőház november 29-ki üléséről szóló hírlapi tudósítások fekszenek előttünk, s valahányszor azokba pillantunk, elszomrodunk. Hisz ha, még az államférfiúi-hírnévre számottartó, másod-pártvezérek is eltérnek a tárgytól, s össze-vissza futkároznak a szószaporítás, értelem-elcsavarás vesszőparipáján, meg-megvillogtatva olykor olykor a gyanúsítás épen nem fényes fegyverét is: — ha, mondjuk, az első is így járnak el, és nem hatnak a dolog mélyére, államférfiúi

higgadtsággal, ugyan mi marad a diu minorum gentium számára? nem mozdhatják-e el ezek azt: hogy a vezér közlegényi teendőket végez. Némelyek előtt megragadó látvány lehet az, hogyan rohan a fővezér csapatai élén az ellen soraira; mi ebben lélekemelőt nem fedezhetünk fel; mert ha fordulhat is elő ily egyes eset egy hoszsú hadjárat alatt, tény, hogy oly perczen a véletlenre van bízva a hadsereg sorsa; az olyan tábornokról, ki vakon rohant volna előre, aligha szólt volna I. Napoleon úgy, mint tévé azon fővadászról, ki az 1796. nov. 15—17-én a Grátatonál vívott csaták egyikében ezt mondta volt Bonaparte fővadászról: „Tábornok! küldjön ama pontra még egy fél brigadot és egy úteget, különben elveszítjük a csatát” — „ha a fővadászt elejtő golyó engem talál, ő volt azon férfi, ki a francia hadsereg vezérletét azonnal átvehette volna.”

Tisza Kálmán parlamenti beszédét, az állam zárszámadások megvizsgálása módját illetőleg, e tárgy fontosságának hangsúlyozásával vezeté be. Nagyon helyesen emelte ki a tárgy fontosságát, s igazán bölcsen mondá, hogy a zárszámadások megvizsgálása „pártkérdés nem lehet, s nem szabad, hogy bizalmi kérdés is legyen”; de ez alkalommal elfeledé kifejteti, hogy arra sem szolgálhat alapul, hogy bizalmatlanságra mutató gyanúsítások szórassanak a pénzügyér ellen, a megvizsgálás előtt, ugy a parlamenti beszédekben, mint az ellenzéki lapok hasábjain, melyeket otthon a kortesek in infinitum amplificalhasanak a kevésbbé értelmesek balabbra térítésére. Ezt jó lesz vala Tiszának ugy magában is fennhangon elgondolni, s alkalomlag a többek közt, különösen az in spe bal pénzügyminiszterrel is közölni. Mert az ellenzék e kérdésbeni eljárása: bizalmatlanságot hirdetni országzserre a nemzet pénzügyére ellen; holott az általunk is mályon tntelt Chy czy is azt igyekezett bebizonyítani, hogy zárszámadásait államszámvevőszék nélkül megvizsgálai sem lehet. Mi nevet érdemel tehát az oly taktika, mely: elítéltet valakit, a meghallgatás előtt? Avagy az ország pénzügyére kivélt képez; a mit a vétségbe esett legegyszerűbb polgár ellen sem szabad tenni, azt a miniszter ellen elkövetni szabad, ha mindjárt senki sem is bizonyította reá, hogy hibázott? Hisz így, uraim! országos politikai vádpadra állítjátok a pénzügyért, csak azért, mert miniszteri székben ül, s a nemzetet képviselő többség pártjából való és nem a tettekéből!

Ámde a meggondolatlan, és egy nagy párthoz nem illő vadaskodást talán csak Horn és a többi diu minorum gentium úzik, a pártvezérek, ezek államférfiakhoz illően nyilatkoznak, szavaikat megválogatják?!

Tisza Kálmán constálván a szönyegen levő tárgy nagy fontosságát, megemlékezett a képviselőház megvizsgálást illető, törvények által előirt kötelességéről, mégis az épen ezt sürgető minisztert gunyosan vádolta azzal, mintha a megvizsgálást és határozat hozatalt azért sürgetné, hogy „felmentessék, nem pedig hogy elítéltessék.”

Igaza van egyrészen a balközép másodvezérének. Lónyay „felmentést” sürget, de nem az 1867- és 1868-ki zárszámadások felelősségi terhe alól; hanem azt kéri — és joga lenne követelni — hogy miután az ellenzék organumai ország-világ előtt nyeglének nevezék, s benyújtott számadásait „pénzügyi huzbug”-nak hirdették, mondja ki a ház határozatilag, hogy ő a megszávozó törvény értelmében kezelte az ország véres veritékkel összeszerzett jövedelmeit; magától értetvén, hogy ha a felállítandó állam-számvevőszék az egyes tételekben hiányt fedezend fel, ezekre felelőssége fennmarad. Ezért a pénzügyminiszternek eszébe sem juthatott végleges „absolutoriumot” sürgetni, csak a többség határozatát, mely a konkolyhintők alaptalan vádjait, a parlament színe, s ez által az ország előtt is valódi értéktelen handabanda voltokra redukálja.

Tovább beszélvén Tisza K., azzal vádolta a pénzügyért, hogy a részletes vizsgálatot ki akarja kerülni és pressiót kíván gyakorolni a képviselőkre,

mint bizalmatlansági votumot tüntetvén fel a kérdést; szerinte a miniszter mellőzni akarja a számvevőszék — ez nb. nem is létezik még! — s azt óhajja, hogy egy 7 tagu bizottság tekintsen bele a számadásokba s „legyen meg a felmentés, és azután a vizsgálat.”

Érintők fennebb, mily tereh alól kell felmenteni a háznak az ok nélkül megtámadott pénzügyért; Tiszának imént idézett ráfogása, mintha a pénzügyér a részletes számadás elől akarja kitérni, s ezt a többség elnézni hajlandó lenne, — mulasztatlan kötelességévé tették a háznak az előleges, általános politikai megvizsgálást; mert a midőn az ország minden szögében ily hangok visszhangzanak pártvezér ajkairól kelve, szükséges a parlament tekintélyével constatálni, hogy a pénzügyér a törvény értelmében jár-e el vagy sem? ki kell adni határozottan azon attestatumot, mely kimutassa, hogy csak egyes vétségek lehetnek a számtételekben, melyek a legkisebb számadásoknál is előfordulhatnak, s melyeket a végleges felmentésig, valamennyi számadó-tiszt, s így a felelős miniszter is tartozik kiegyenlíteni.

Tisza hivatkozott Angliára is. Főlöleges fáradság volt ez. Nem azt kell vala érintett szellemű szónoklatában bizonyítgatni, a hogy a „Boand of Audit” előlegesen vizsgálja át az államszámadásokat; mert ha nálunk fennállana ma az állam-számvevőszék, a többség is azonnal oda utasítaná az ellenzék által már a vizsgálat előtt megtámadott és elítélt zárszámadásokat; hanem azt kell vala Tiszának, tekintettel az ellenzék jelenlegi eljárására, kimutatnia, hogy Angliában is az a szokás, hogy mielőtt a „Boand of Audit” csak bele is pillantott volna a számadásokba, a párt, mely nem ül épen akkor a kormánypadon, a parlamenti többség kebeléből kikelt miniszterium pénzügyért tudatlan charlatánnak kiáltott, ki számok arakjának szór pórt az ország szemébe. Erre nézve kellett volna Angliából rimet keresni, s a Horn úr felmagasztalására szánt versemény végére alkalmazni.

Pest, decz. 1. 1869.

(r. l.) Denique mégis csak jó az az ellenzék és nem hiába mondják: ha nem volna, teremteni kellene.

Ez most is igazolva lön azon vak láma által, melyet a baloldal ütött azon találmányával, miszerint Lónyay Isten tudja bány milliót adott kölcsön a bécsi banknak.

Mi — igazán megvalljuk — nagyon örültünk e hír hallatára; ki tudja: — gondoltuk magunkban — ha hat milliót tudott megtakarítani hivataloskodása alatt, miért ne tudna néhányat kölcsön adni, — hiszen csak az kölcsönözhet, a kinek van miből kölcsönöznie...

Azonban örömtünk csakhamar füstbe ment, mert hát kitűnt, hogy Lónyay nem activából, hanem passivából adott kölcsön, t. i. azon összegből, melyet mi is kölcsönöztünk vasútépítésre.

A hivatalos lap ugyanis — a kellő mérvre akarán reducálni az e tekintetben szárnyaló és könnyen félremagyarázásokra okot szolgáltatható — híreket, megfejtí — a főlebbi értelemben tett közlemény által a talányt — azt mondván: igenis adott a pénzügyminiszter kellő biztosíték mellett több külföldi pénzügyintézetnek kölcsön, mert nem akarta, hogy a vasúti kölcsönünkre már befolyt pénz, melyre azonban még nem volt szükségünk, — paragon, azaz: kamat nélkül beverjen és hozzá tevén: miszerint a pénzügyminiszter — mihelyt a hazai financialis viszonyok nyomasztó voltának tudomására jött, azonnal felmondta külföldön a tőkéket, s benn az országban helyezte el azokat.

Ez az egész species facti, a mely oly nagy zajt ütött s aggodalmat gerjesztett, de a melyért a pénzügyminiszter — ugy hiszünk — csak köszönetet érdemel.

A baloldal, tegnapi tanácskozányában több törvényjavaslatot tárgyalt.

A király keleti útazása költségeit vita nélkül fogja megszavazni, valamint nem szólaland fel a gödöllői korona-uradalomhoz csatolandó birtokok megvásárlása ellen sem, ám de azon törv.-javaslatra, a mely a korona uradalmakban elszórvá fekvő területek eladására vonatkozik, több észrevételt készült tenni.

A vadaszati törvényjavaslatra nézve mind

a jobb, mind a baloldal abban állapodott meg, hogy e tárgy nem pártkérdés, tehát tárgyalásánál minden képviselő belátása s tetszése szerint szavazhat.

Az alsóház pénzügyi bizottmánya, tegnapi ülésében többi között a hírlapbélyeg megszüntetése fölött tanácskozott és azt ajánlani fogja, — minek következtében — miután nem vonjuk kétségbe, hogy e népszerű ajánlatot az országgyűlés mindkét háza sajátjává teendő, a király pedig szentesítendő, remélünk lehet: miké a sajtó e tekintetben felszabadul és lapjaink 1870. január 1-én bélyeg nélkül üdvözlendik az év első napjait.

Általános elterjedt hír, hogy a „Magyar Ujság” e folyó év végén megszűnik.

Eszmetöredékek

a közmivvelődés némely akadályairól.

III.

A nép bel- és egyéb viszonyairól, szellemi állapotáról nem szándékom szólani; itt csak egy sajnálatos sajtóságot említem fel, t. i. hogy a nép sok helyütt sokat hisz egy nesi hizelegni tudó agyafurt utcazi állongálóknak, népbolonditoknak, vagy a beti vásárról hazatérő anyóka hüle fecsegéseinek. A multak tragodiái, ugy látszik, sokak felett nyomtalanul vonultak el. A kornak bármily következményeiben csak terhet lát és érez; elviseli a terhet bármily nagy legyen is az, ha kell, de ha eddigi szokásaiba ütközik, nem hajlandó azoktól megválni, általa meg nem értett elméletek kedvéért.

A közérzlet fejletlen volta s a józan átértés hiánya akadályozza a kor-kérdések felfogását; pedig ezek többnyire olyanok, hogy csak a nép élénk részvéte, tevékeny közreműködése által oldhatók meg.

Mindezen elősorolt bajok és hiányok évek során orvosolhatók lesznek, ha az egyes helységek értelmes, kiképzett gazdákat nyerendek, kik a megrögzött és elavult népszokások lassan-lassan levételkésére hatni fognak, s beolják az újkor nemes galyait a nép életébe, ezek által lendületet nyerne, kormányt segély nélkül is, a népevelés,

Ne várjunk hát mindent a kormánnytól, mert az sem lehet mindenható; a hoi és a miben lehet legyünk mi magunk saját javunkért anyagi és szellemi haladásunk érdekében segélyére.

A tanuló ifjuság keresse fel a reál tudományok pályáját is minél nagyobb számmal. Mert ha a reál tudomány fölkarolva lesz kedves hazánkban ugy, a mint azt viszonyaink is parancsolják: évtizedek multával nem nézi a nép egykedvűséggel, vagy gyanakodással az erömítan fölfedezéseit, vagy a táviridák póznáit és sodronyait, mert ezek jelentősége és rendeltetése neki a tanodai kis minták segélyével megmagyaráztatván, nem állnak többé egy előtte, mint az érthetlenség hieroglyphjei, melyeket jelenleg legfeljebb is csak oly fondorlatnak tekint, „hogy az urak a szegény emberen annál könnyebben kifoghasanak.” Egészen más jelentőséget adnak a vasútnak és gőzhajóknak, mint most, midőn szerinte ezek csak a drágaságot és szükségét okozzák, „mert az országból mindent kihordanak.” Más fogalmak lesznek az adóról és az összes államszervezetről, melyről mostani nézeteit ide irni, talán e becses lapok általam igen tisztelt szerkesztője sem ajánlaná, de valóban magam is áttalanam.

Az újabb honvédelmi törvények is szép tért nyitottak hazánk nemes keblü ifjuságának a kímivvelődésre; tanolják meg, hogy bár merre fordul Európa sorsa, Magyarország önálló hadi erejére a polgárosítás kulturájának és a magyar államérdékeknek egyaránt szükségük lesz.

Ime, hazám derék ifjusága, jóra való népe! van elég pálya, melyen ugy az öröklött hősiességet, mint a szintén elvitáztatlan életrevalóságot ün-
érettel kifejtheted.

Minden pálya egyaránt szép, s ma túl kell tennünk magunkat azon előítéleten, hogy a technikai pálya „nem tesz minket elég úriassá.” Távol legyen tőlem, mintha azt akarnám ezzel mondani, hogy az, ki föltétlen hivatást érez a jogi s általában tudományos pályákra, szive vonzalmat ne kövessék. Mert csak a műveltség éltető sugaraitól áthévelt nép képes érezni és élvezni az alkotmányosság áldásait, csak az ilyen érti és tudja mi a szabadság; csak a felvilágosult nép kész és képes a művelt népek e legfőbb javait nagyrabecstülni, azokkal ökszerüleg élni, s ha kell, megvédelmezni azokat bármely vihar ellenében. Ezért haladjunk és tökéletesítsük magunkat mindazon szakmákban, melyek az anyagi és szellemi haladás mindannyi emeltyüi és tényezői. Haladás, közmivvelődés s a mi ezzel azonos: népevelés, ez legyen mindenha jelszavunk!

Közíró Csoma János,
kolozsvári népevelő.

